

Πολιτικές και θεσμοί του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού τα τελευταία 50 χρόνια

«Εσπευσμένη» ελληνοποίηση, Εκπαιδευτική αυτονομία, Πλήρης Ταύτιση, Σιωπηρή Συμπόρευση: Εκπαιδευτικές Πολιτικές στη μετα-αποικιακή Κύπρο (1959-1974)

Έκθεση της Επιτροπής της Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης (2004)

«στην πρώτη δεκαετία της
ανεξάρτητης Κυπριακής
Δημοκρατίας, η αποαποικιοποίηση
της Κυπριακής παιδείας
αντικαταστάθηκε από μια **ολική**
«μετακένωση» της Ελληνικής
παιδείας στο νεοσύστατο
Κυπριακό έθνος-κράτος»

Μέσα από τη σχετική τεκμηρίωση υποστηρίζουμε ότι:

Η χάραξη ΕΠ στην Κύπρο στην υπό αναφορά περίοδο υπήρξε μια συνεχής προσπάθεια **εξισορρόπησης** ανάμεσα στο **αναμενόμενο (ευκταίο)**, το οποίο αντανάκλούσε στην υιοθέτηση της ΕΛ/ΕΠ και το **«εφικτό»**, δηλαδή αυτό που **προϋπήρχε** και καθοριζόταν από τις **ιδιάζουσες τοπικές συνθήκες** με μια **ελλαδική πρόσμειξη**.

Οι εκπαιδευτικές δομές της μετα-αποικιακής περιόδου: θεσμική διάρθρωση - πρόσωπα

- Μεταβατική περίοδος (Φεβρ. 1959 – Αύγουστος 1960):
 - Ελληνικό Εκπαιδευτικό Συμβούλιο
- Αύγουστος 1960- Μάρτιος 1965
 - Ελληνική Κοινοτική Συνέλευση Κύπρου (ΕΚΣΚ) – Κων. Σπυριδάκης / Αδαμίδης
 - ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
 - Επιτροπή Επαφής (ΥπΟικ / ΥπΕργ / ΥπΔικ: Ρ. Σολομίδης / Τ. Παπαδόπουλος / Σ. Σουλιώτου)
- Απρίλιος 1965 – Ιούλιος 1974
 - Ίδρυση Υπουργείου Παιδείας
 - Κων. Σπυριδάκης (1965-1970)
 - Φρίξος Πετρίδης (1970-1972)
 - Ανδρέας Κούρος (1972- Ιούλιος 1974)

Η περίοδος της «εσπευσμένης» ελληνοποίησης (1959-1960)

Το ΕΕΣ θέτει ως προτεραιότητα την «*απαγκίστρωσιν της παιδείας μας από τους τοιούτους αποικιοκρατικούς δεσμούς, ώστε τα σχολεία να αποκτήσωσι γνήσιον ελληνικόν χαρακτήρα*»

- Εξοστρακισμός της αγγλικής γλώσσας από τη δημόσια εκπαιδευτική υπηρεσία
- Μετατροπή του Διδακαλικού Κολλεγίου σε Παιδαγωγική Ακαδημία Κύπρου «κατά το πρότυπον των εν Ελλάδι λειτουργουσών τοιούτων»
- Άμεση αναθεώρηση του Αναλυτικού και του Ωρολογίου Προγράμματος των Δημοτικών Σχολείων (διαγραφή του μαθήματος των Αγγλικών από το ΑΠ του Δημοτικού Σχολείου)
- Τονίζεται ο ελληνικός χαρακτήρας των σχολείων (εκπαιδευτική διαδικασία αλλά και συμβολισμοί στο σχολικό περιβάλλον)

«Εσπευσμένη» αφού:

- Το μάθημα των Αγγλικών **επανέρχεται** στο Αναλυτικό Πρόγραμμα των δημοτικών σχολείων το 1964, από τα ίδια τα άτομα που το είχαν καταργήσει. Αξίζει μάλιστα να σημειωθεί ότι **το εν λόγω μάθημα δεν περιλαμβάνεται στο Αναλυτικό Πρόγραμμα των σχολείων της Ελλάδας.**
- Το πρόγραμμα σπουδών της ΠΑΚ τροποποιείται «*προς προσαρμογήν προς τας εν Κύπρω συνθήκας ζωής*».
- Το Αναλυτικό και Ωρολόγιο Πρόγραμμα της Στοιχειώδους Εκπαίδευσης διαφοροποιείται, λαμβάνοντας υπόψη την **τοπική ιδιαιτερότητα**, μια τάση που επιβεβαιώνει και τη ρήση του Michael Sadler ως προς τη μέγιστη επίδραση που έχουν όλα όσα συμβαίνουν έξω από το σχολείο σε όσα συμβαίνουν μέσα στο σχολείο.

Η απαρχή της εκπαιδευτικής αυτονομίας
και η Έκθεση Φωτεινόπουλου: το
παράδειγμα του Αναλυτικού
Προγράμματος στη Δημοτική Εκπαίδευση
(1960-1963)

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα της Δ.Ε. (1960)

- Υπόψη των θεματικών επιτροπών τίθενται «*δακτυλογραφημένα αντίγραφα των εισηγήσεων της Επιτροπής δια την Αναθεώρησιν του Ελληνικού Αναλυτικού Προγράμματος, με την σύστασιν όπως ταύτα μελετηθώσι προσεκτικώς και, **όπου δυνατόν**, χρησιμεύσωσιν ως βάσις της αναλαμβανομένης εργασίας*»
- Το σπουδαιότερο χαρακτηριστικό του ΝΑΠ «*είναι η μεγάλη ελευθερία που παρέχει εις τον διδάσκαλον προς προσαρμογήν της λειτουργίας του σχολείου και της εργασίας του εν γένει προς τας ικανότητες, τας αντιλήψεις και τα εις την διάθεσίν του μέσα, τας ανάγκας και τα ενδιαφέροντα των παιδιών και τας τοπικάς συνθήκας*»
(Α.Δ.Χριστοδουλίδης)

Η Έκθεση Φωτεινόπουλου: μια πρώτη αξιολόγηση της ελληνοκυπριακής μετα-αποικιακής εκπαιδευτικής πολιτικής

- Σύνθεση της Επιτροπής
 - Θ. Φωτεινόπουλος, Τμηματάρχης Στοιχειώδους, Αν. Ατσαβές, Γεν. Επιθεωρητής Σχολείων Αλλοδαπής και Κωτσόβελος, Διευθυντής Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου
- Περίοδος αξιολόγησης: Νοέμβριος – Δεκέμβριος 1963
 - υπό τη σκιά των μαζικών κινητοποιήσεων των εκπ/κών οργανώσεων
 - Άνοδος στην εξουσία της Ένωσης Κέντρου του Γ. Παπανδρέου
 - «Παρέμβαση» Παπανδρέου στην Εκπαιδευτική Πολιτική του νησιού / Αίτημα των ελληνοκυπριακών εκπαιδευτικών αρχών (;)

Η Έκθεση Φωτεινόπουλου: Εισηγήσεις

- Η Επιτροπή ζητά, *«άνευ οιασδήποτε αναβολής»*, την εφαρμογή της *«συστηματικής παρακολούθησής παντός, σχετιζομένου με την Κυπριακήν Παιδείαν και την πνευματικήν ζωήν της Ελληνικής Κύπρου και της λήψεως όλων των μέτρων, τα οποία απαιτούνται δια να αποτελέση αύτη την γνήσιαν έκφρασιν της Ελληνικής πνευματικής και πολιτιστικής δημιουργίας»*, και εισηγείται:
 - (α) την απόλυτη προσαρμογή του καθεστώτος Διοίκησης και Εποπτείας της Εκπαίδευσης με το ισχύον εν Ελλάδι,
 - (β) την εφαρμογή του επίσημου ελλαδικού Αναλυτικού Προγράμματος στα σχολεία Μέσης και Στοιχειώδους Εκπαίδευσης της Κύπρου *«πλουτιζόμενον με περισσότερα στοιχεία εκ της ζωής και της ιστορίας της Μεγαλονήσου»*,
 - (γ) τη χρήση στην Κύπρο των ίδιων διδακτικών εγχειριδίων που ισχύουν στην Ελλάδα, στα οποία να περιληφθούν περισσότερα στοιχεία για την Κύπρο,

Η Έκθεση Φωτεινόπουλου: Εισηγήσεις

- (δ) την αποφυγή της χρήσης στα σχολεία όρων που ευνοούν «*την διαμόρφωσιν χωριστής κυπριακής συνειδήσεως*» - γι' αυτό και ζητείται όπως καταβληθεί προσπάθεια «*χρησιμοποίησεως κατά την διδασκαλίαν και την εν γένει σχολικήν ζωήν της κοινής Ελληνικής αντί του εν Κύπρω λαλουμένου γλωσσικού ιδιώματος*»,
- (ε) την ενθάρρυνση των εκπαιδευτικών ανταλλαγών μεταξύ Κύπρου και Ελλάδας,
- (στ) την τοποθέτηση ανώτερου εκπαιδευτικού από την Ελλάδα «*εις το Εκπαιδευτικόν Συμβούλιον της Μεγαλονήσου επί ωρισμένη θητεία και αντιστρόφως*» και
- (ζ) την ίδρυση *Ελληνικού Πνευματικού Κέντρου*, μέσα από το οποίο θα προβάλλεται η ελληνική πνευματική, καλλιτεχνική και εν γένει πολιτιστική δημιουργία

Η ρητορική της πλήρους ταύτισης (1964): η απόφαση (25 Ιουνίου 1964)

Η Ελληνική Κοινοτική Συνέλευσις αποφασίζει:

Όπως η εν Κύπρω Παιδεία ταυτισθή ως προς τας κατευθύνσεις και τα προγράμματα προς την εν Ελλάδι εισαγομένην μεταρρύθμισιν.

*Όπως η Επιτροπή Διοικήσεως της Συνελεύσεως μελετήση τα αναγκαία νομοθετικά ή άλλα μέτρα προς ταχύτεραν και **κατά το δυνατόν** πληρεστέραν επίτευξιν της ειρημένης ταυτίσεως.*

Όπως η Επιτροπή Διοικήσεως μελετήση περαιτέρω την λήψιν και άλλων νομοθετικών και διοικητικών μέτρων προς πλήρη και κατά το δυνατόν ταύτισιν των εν Κύπρω εκπαιδευτικών πραγμάτων προς τα εν Ελλάδι».

Η απόφαση λήφθηκε από την ΕΚΣΚ στις 25-6-1964 και δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 9 Ιουλίου 1964

Η ρητορική της πλήρους ταύτισης (1964) : η Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση Παπανδρέου

- Καθιέρωση της **δωρεάν εκπαίδευσης** σε όλες τις βαθμίδες καθώς και των μαθητικών συσσιτίων.
- **Επέκταση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης** από τα έξι χρόνια που προέβλεπε το Σύνταγμα του 1952 στα εννέα χρόνια.
- Διάκριση της μέσης παιδείας σε δύο τριετείς κύκλους, το **Γυμνάσιο και το Λύκειο**.
- Κατάργηση των εισαγωγικών εξετάσεων για το Γυμνάσιο.
- Διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών στο Γυμνάσιο από μεταφράσεις με εξαίρεση τρεις ώρες εβδομαδιαίως στη Γ' τάξη γυμνασίου.
- **Καθιέρωση της δημοτικής γλώσσας** ως ισότιμης προς την καθαρεύουσα, η οποία από το 1911 ήταν, σύμφωνα με το σύνταγμα, η επίσημη γλώσσα του κράτους.
- **Ίδρυση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου** και επέκταση των υποτροφιών.
- Καθιέρωση του Ακαδημαϊκού Απολυτηρίου.
- **Επέκταση της φοίτησης στις Παιδαγωγικές Ακαδημίες από δύο σε τρία έτη.**

Λ. Ακρίτας: Η πρόταση για την «πλήρη ταύτιση»

«πρόθεσις της Ελληνικής Κυβερνήσεως είναι να ενοποιηθή πλήρως η εθνική παιδεία της Νήσου με την της υπολοίπου Ελλάδος, να συντονισθούν δε και όλαι αι πνευματικάί, καλλιτεχνικάί και, γενικώτερον, πολιτιστικάί εκδηλώσεις Ελλάδος και Κύπρου» (Μάρτιος 1964)

«Με πολλήν και αδικαιολόγητον πράγματι καθυστέρησιν απαντώ εις τας συγχαρητηρίους ευχάς σας. Επεθύμουν προηγουμένως να μορφώσω συγκεκριμένην γνώμην όσον αφορά τας σχέσεις της Ελληνικής και Κυπριακής Παιδείας. Εζήτησα αρμοδίως να μου υποβληθούν εκθέσεις και ανεζήτησα τον τρόπον διά του οποίου θα επραγματοποιείτο η ταύτισης της Ελληνικής και Κυπριακής Παιδείας, του ακατάλυτου αυτού δεσμού μεταξύ της Ελληνικής Πατρίδος και της Ελληνικής Μεγαλονήσου». (28/3/1964)

Η «υποδοχή» της Πρότασης στην Κύπρο

Ο Σπυριδάκης αποφεύγει να χρησιμοποιήσει τον όρο «ταύτιση» και αναφέρεται σε «στενή συνεργασία» τονίζοντας την ανάγκη «προσαρμογής της εκπαίδευσως προς τα εν Ελλάδι», την οποία εννοεί ως την «υφήμυν παρακολούθηση και εφαρμογή αναλόγων μέτρων», τα οποία επιτάσσουν οι διεθνείς εξελίξεις. (Μάρτιος 1964)

Τα Μέλη της «Επιτροπής Επαφής» (Σολομίδης, Παπαδόπουλος και Σουλιώτου) εκφράζουν την έντονη δυσαρέσκειά τους και διαμηνύουν στον πρόεδρο της ΕΚΣΚ ότι «δεν επιθυμούν όπως συνεχίσουν καλύπτοντα το οικονομικόν βάρος αποφάσεων ληφθεισών άνευ γνώσεως ή συγκαταθέσεώς των»

«Η τοιαύτη ταύτισις υπήρξε πρώτον αίτημα εξ Ελλάδος υποβληθέν προς εμέ υπό του κ. Υφυπουργού Παιδείας της Ελλάδος, κατά την πρόσφατον μετάβασίν μου εις Αθήνας προσκλήσει αυτού. Τούτο εδήλωσα προς αυτόν αμέσως ότι αποδεχόμεθα» (Ιούνιος, 1964)

«Πλήρης ταύτιση»: γιατί δεν εφαρμόστηκε;

- Εμφανής αδυναμία της πολιτικής ένταξης της Κύπρου στην Ελλάδα,
- Η πρόταση υπήρξε – και παρέμεινε - μια πρόταση με πολιτικό προσανατολισμό και ρητορικό σχήμα χωρίς σαφές περιεχόμενο
- Το ελλαδικό αναλυτικό πρόγραμμα χαρακτηριζόταν από τις Ε/Κ εκπαιδευτικές αρχές ως **«πολύ πεπαλαιωμένον»** και θα έπρεπε να **εκσυγχρονιστεί προς την κατεύθυνση του κυπριακού**,
- Απόφαση χωρίς νομική βάση: «καίτοι αποτελεί βαρύτιμον ιστορικόν έγγραφον, διαπνεόμενον από υπέρτατον πατριωτικόν παλμόν (...), δεν δύναται να θεωρηθή ότι δύναται να εισαγάγη en bloc την επί τούτω οικείαν ελληνικήν νομοθεσίαν», αλλά «αποτελεί απλήν δήλωσιντης ακολουθησομένης νομοθετικής πολιτικής ήτις εν καιρώ θα εφαρμόζετο διά της λήψεως των επί τούτω αναγκαίων νομοθετικών μέτρων»

Η ίδρυση του Υπουργείου Παιδείας (1965)

Ανάμεσα στην εκπαιδευτική αυτονομία και την «πλήρη ταύτιση»
(1965-1970)

«Δυνατότητες και Υποχρεώσεις «προσαρμογής της εν Κύπρω προς την εν Ελλάδι εκπαίδευσιν»

- Σε ό,τι αφορά στη Στοιχειώδη Εκπαίδευση, το ελλαδικό Αναλυτικό Πρόγραμμα θα πρέπει να εκσυγχρονιστεί ως προς το ελληνοκυπριακό, *«διότι τούτο ήτο πολύ πεπαλαιωμένον»*. Ανάγκη ίδρυσης *«1-2 σχολείων ανωμάλων παιδιών»*, αφού για το ζήτημα αυτό δεν υφίσταται καμία πρόνοια στην Κυπριακή Δημοκρατία.
- Προτείνει τον υποβιβασμό *«των διδάκτρων του τριετούς γυμνασίου ήτοι της Α' βαθμίδος μέσης εκπαιδεύσεως εις το ήμισυ»*, με στόχο να υιοθετηθεί, έστω και εν μέρει, η αρχή της δωρεάν εκπαίδευσης, που αποτελεί βασική παράμετρο της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης στην Ελλάδα. Αναμένεται ότι η υιοθέτηση της πρότασης θα επιβαρύνει τον κρατικό προϋπολογισμό κατά ΛΚ 100,000.
- Κρίνει ως ανέφικτη την εφαρμογή του μέτρου της υποχρεωτικής εκπαίδευσης μέχρι το 15^ο έτος στην Κύπρο, εφόσον *«δεν νοείται υποχρεωτική εκπαίδευσις μη παρεχομένη δωρεάν»*.

«Δυνατότητες και Υποχρεώσεις «προσαρμογής της εν Κύπρω προς την εν Ελλάδι εκπαίδευσιν»

- Ζητά την υιοθέτηση των νέων τύπων σχολείων, που προτείνει η μεταρρύθμιση Παπανδρέου, *«δί' εθνικούς, εκπαιδευτικούς, κοινωνικούς και πρακτικούς λόγους»*.
- Υποστηρίζει τη συνέχιση της λειτουργίας των οκτατάξιων δημοτικών σχολείων, εκτιμώντας ότι *«τινά τούτων τα πλέον ευδοκιμούντα θα δύνανται να μετατραπώσιν εις τριταξίους τεχνικάς, γεωργικάς ή γεωργοτεχνικάς σχολάς»*.
- Αξιολογεί ως θετικές τις διαφοροποιήσεις που εμπεριέχονται στο ακολουθούμενο Αναλυτικό Πρόγραμμα (ξυλουργική, μεταλλοτεχνία, Αγγλικά στη Στοιχειώδη, Γαλλικά στη Μέση).
- Διατυπώνει την αντίθεσή του στη δημιουργία νέων τύπων τεχνικών σχολείων
- Εισηγείται την επέκταση του κύκλου σπουδών της Παιδαγωγικής Ακαδημίας στα τρία χρόνια και δημιουργία Ανώτατης Γεωπονικής Σχολής στη Μόρφου

*«Δυνατότητας και υποχρεώσεις προσαρμογής της εν
Κύπρω προς την εν Ελλάδι εκπαίδευσιν»:* Η απόφαση του
ΥΣ στις 17/6/1965

- «Μολονότι ως σκοπός παραμένει η παρακολούθησις των εν Ελλάδι προοδευτικών εξελίξεων εις την εκπαίδευσιν και η προσαρμογή προς τους τύπους των σχολείων και τας κατευθύνσεις αυτών, εν τούτοις θα υπάρξη παρ' ημίν – ως συμβαίνει εξ άλλου και εις Ελλάδα εις τινάς περιπτώσεις – κάποια ευλυγισία, ήτις επιτρέπει την διατήρησιν στοιχείων τινών εφαρμοσθέντων μέχρι τούδε παρ' ημίν και αποδειχθέντων ήδη ωφελίμων». (25/6/1965)
- «η Κύπρος δεν δύναται να ακολουθή ίδιον δρόμον ως προς τας κατευθύνσεις της εκπαιδεύσεως» 25/1/1966

Η απόφαση του ΥΣ στις 17/6/1965 σε σχέση με την «ταύτιση»

- (α) υιοθετεί ένα μοντέλο *ιδιότυπου επιλεκτικού δανεισμού*,
- (β) διαφοροποιείται από το ελλαδικό εκπαιδευτικό μοντέλο επικαλούμενη οικονομικά, εκπαιδευτικά και πρακτικά κριτήρια,
- (γ) επαναφέρει, εμμέσως πλην σαφώς, την ανάγκη ύπαρξης εκπαιδευτικής αμοιβαιότητας ανάμεσα στις δύο χώρες

Συνύπαρξη της πολιτικής νομιμοποίησης του νέου κράτους με τη ρητορική της Ένωσης (εφικτό – ευκταίο)

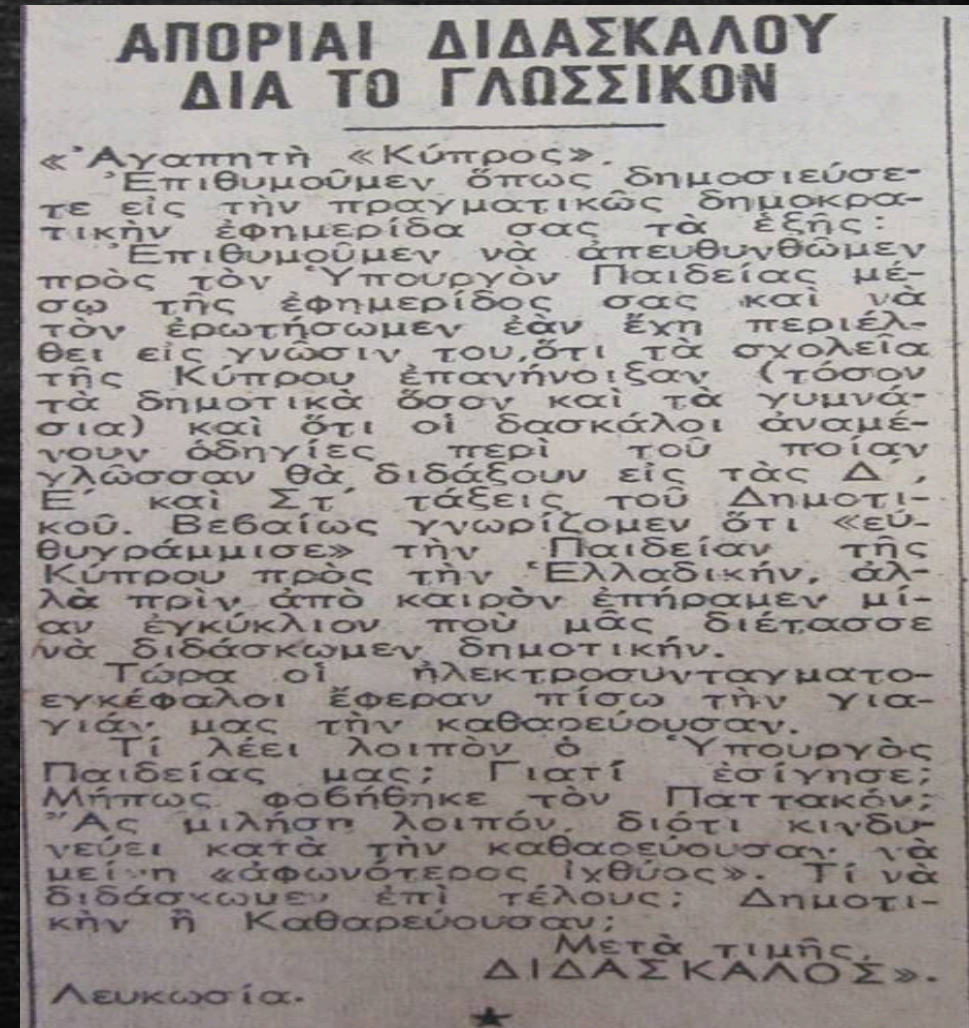
Ανάμεσα στην «ακολουθούμενη και ακολουθητέα» Εκπαιδευτική Πολιτική

- Δηλώσεις Σπυριδάκι πριν τη μετάβαση στην Αθήνα: ««η Κύπρος δεν δύναται να ακολουθη ίδιον δρόμον ως προς τας κατευθύνσεις της εκπαιδεύσεως»»
- Επίσκεψη Σπυριδάκι στην Αθήνα (14/2/1966) / Περίοδος πολιτικής αστάθειας στην Ελλάδα /
- Στην ελληνική πρωτεύουσα υπερασπίζεται τις αποκλίσεις, που εφαρμόζονται στο κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα, υπογραμμίζοντας, ιδιαίτερα το θεσμό των οκταταξίων δημοτικών σχολείων αλλά και των επαγγελματικών τεχνικών και εμπορικών σχολών Μέσης.
- Υπογραφή Εκπαιδευτικού Μνημονίου
- Οι παραλλαγές του κυπριακού εκπαιδευτικού συστήματος αναγνωρίζονται από την Κυβέρνηση Στεφανόπουλου ως αναγκαίες και γίνονται αποδεκτές.
- Συγκροτείται στην Αθήνα το «Γραφείο Θεμάτων Κύπρου»
 - Το αίτημα της «εκπαιδευτικής ένωσης». Η κάθε πλευρά επιρρίπτει ευθύνες στην άλλη για τη μη θετική κατάληξη.

Η κορύφωση της εσωτερικής σύγκρουσης: ανάμεσα στην «ακολουθούμενη και ακολουθητέα» ΕΠ (1967-1970)

- 1967 : Δικτατορία – κατάργηση των δημοκρατικών θεσμών στην Ελλάδα
- Κ. Σπυριδάκης: *«δεν είναι καθόλου ορθή η άποψις ότι ανετράπη η μεταρρύθμισις Παπανδρέου», καθώς «η σημερινή εκπαιδευτική πολιτική διетήρησε πολλά στοιχεία της μεταρρυθμίσεως», ενώ επισημαίνει ότι «εάν ανετρέπετο εξ ολοκλήρου, τότε θα προέκυπταν πολλά ζητήματα»*
- Κλ. Γεωργιάδης (Δ/ντής Εκπ/σης): η εκπαιδευτική πολιτική της δικτατορίας *«συμπληρώνει»* τη μεταρρύθμιση Παπανδρέου.
- Τι πράττουν οι ΕΚ εκπαιδευτικές αρχές ενώπιον των νέων πολιτικών εξελίξεων στην Ελλάδα: προσαρμόζονται.

Distribution: limited

FR/TA/CYPRED 1

cypirus

Educational planning

January-December 1968

by C.E. Gurr

ΕΚΘΕΣΙΣ ΜΠΑΚΑΜΗ:

Ἐλθείψεις καὶ προβλήματα τῆς Παιδείας μας

ΑΡΧΙΖΟΜΕΝ σήμερα την δημοσίευσιν τῆς έκθεσεως τοῦ κ. Μπακαμή διὰ τὴν Παιδείαν, περίληψιν τῆς ὁπεὶς ἐδημοσιεύσαμεν χθές. Ὁ κ. Γουίλιαμ Μπακαμῆς διετέλεσε σύμβουλος εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας ἐπὶ ἑξ. περίπου μῆνας, ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου μέχρι τοῦ Ἰουνίου.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

(1ον)

Ἐπενδύσεις εἰς τὸ μέλλον τῆς Κύπρου

Εἰσγωγή

Ἡ ἀνοδικὴ πορεία τῆς ἀναπτύξεως εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας χώρας εἰς ὅλον τὸν κόσμον εἶναι τόσο δραστικὴ καὶ ἰσχυρά, ὥστε μακρόπνοα σχέδια τὰ ὅποια δυνατόν θὰ θεωροῦνται λογικὰ καὶ ἱκανοποιητικὰ σήμερον, συντόμως θὰ φανῇ ὅτι στεροῦνται προνοητικότητος. Ὅ,τι χρειάζεται νὰ κάμῃ κανεὶς εἶναι νὰ ἀναγνώσῃ τὰς τῶσας ἐκθέσεις διὰ τὴν Παιδείαν διὰ νὰ ἀντιληφθῇ τὸν ταχύνον ρυθμόν ἀναπτύξεως εἰς πολλὰς ἀπὸ αὐτὰς τὰς χώρας. Δυστυ-

χῶς, ἡ πρόοδος δὲν εἶναι καθολικὴ. Μερικαὶ χώραι προχωροῦν ταχέως, μετὰ καλῶς ὀργανωμένον τρόπον, ἐνῶ ἄλλαι παρατηροῦν ἀποτελέσματα κάτω τοῦ ἱκανοποιητικοῦ. Ἡ Κύπρος, περιβάλλεται ἀπὸ χώρας πού ἀναπτύσσονται — χώρας αἱ ὁποῖαι προσπαθοῦν νὰ διαδραματίσουν σημαντικὸν ρόλον εἰς τὴν οἰκονομικὴν τῶν ἐθνῶν. Ἡ Κύπρος καταβάλλει προσπάθειαν νὰ χαράξῃ στόχους ἐθνικοῦ σκοποῦ.

Τὸ βασικὸν θέμα, ὅμως, εἶναι ἐάν ἡ Κύπρος θὰ εἶναι ἱκανοποιημένη νὰ διατηρήσῃ τὴν «κα

θεστηκυῖαν κατάστασιν» (στὰς τοὺς κῆδ) καὶ οὕτω νὰ συνεχίσῃ ἐν ἐθνικῷ πρόγραμμά μετρίότητος, ἢ ἂν μετὰ ἀρκετὴν τεχνικὴν βοήθειαν καὶ οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν ἀπὸ ἐξωτερικὰ πρακτορεῖα δύναται νὰ προβληθῇ εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν ἐθνῶν πού ἀπολαύουν τῶν καλύτερων ἀγαθῶν τῆς ζωῆς. Ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἡ ἔλλειψις παιδείας ποιότητος φαίνεται ὅτι εἶναι τὸ μεγαλύτερον ἐμπόδιον εἰς τὴν οἰκονομικὴν, πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν πρόοδον. Μέγα μέρος τοῦ μέλλοντος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ πῶς ἡ Κύπρος θὰ ἐκλέξῃ νὰ ἀναπτύξῃ τοὺς καλύτερους πόρους τῆς — τὸ ἀνθρώπινον ταλέντο.

Ἡ Κύπρος δύναται νὰ σταθῇ — ἢ θὰ ὀπισθοδρομήσῃ, ἀναλόγως τοῦ ἐάν θὰ παρασχεθῇ ἐκπαιδευτικαὶ εὐκαιρίαι δι' ὅλους οἱ ὅποιοι δύναται νὰ ὠφεληθῇ. Αὐτὸ δὲν συμβαίνει τώρα. Ὅ,τι χρειάζεται νὰ γίνη δὲν γίνεται. Εἰς τὴν ὑποστήριξιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν τῆς προγραμμάτων ἡ Κύπρος, ὅπως πολλὰ ἄλλα ἀναπτυσσόμενα χῶραι, προγραμματίζει τὴν ἐπὶ θεσιν τῆς εἰς τὸ ἐπίτευξιν τῆς

στοιχειώδους παιδείας καὶ μικροῦ ποσοστοῦ «ἐκλεκτῶν» μαθητῶν τῆς μέσης παιδείας. Μετὰ προσφάτως μικρά προσπάθεια κατεβλήθη διὰ τὴν μόρφωσιν «ὅλων τῶν παιδιῶν ὅλου τοῦ κόσμου».

Ἡ Κύπρος ἀντιμετωπίζει σήμερον διπλὴν εὐθύνην, τοι, τὴν παραχώρησιν ἐκπαιδευτικῶν εὐκαιριῶν δι' ὅλους τοὺς νέους πού δύναται νὰ ὠφεληθῇ, πορᾶλλῶς πρὸς τὴν παιδείαν ἀπὸ τοῦ ἐπιπέδου τῆς στοιχειώδους παιδείας μέχρι τοῦ προκεχωρημένου σταδίου ἐξειδικευμένης μορφώσεως. Καὶ τὸ βασικὸν ἐρώτημα εἶναι κατὰ πόσον στενωτέρα συνεργασία μεταξὺ τῆς Κυπριακῆς Κυβερνήσεως καὶ διεθνῶν πρακτορείων θὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ.

Ἐν εἶναι θέδαιον: Τὸ πρόβλημα πρέπει νὰ λυθῇ, ἄλλως τὸ χάσμα μεταξὺ τῆς παιδείας ποιότητος καὶ τῆς παιδείας μετρίότητος θὰ δευρυνθῇ περὶ

→ ΣΥΝΕΧΕΙΑ
Εἰς τὴν 6ὴν Σελίδα

**Οι Εκθέσεις Gurr και Bakamis για το Κυπριακό
Εκπαιδευτικό Σύστημα (1968)**

Η Έκθεση Cecil Gurr (UNESCO) (Ιαν – Δεκ 1968)

- Ο χαρακτήρας του εκπαιδευτικού συστήματος παραμένει *συγκεντρωτικός*
- «*Έλλειψη ενότητας, συντονισμού και συνεργασίας. Το εκπαιδευτικό σύστημα είναι χωρισμένο σε τμήματα με ελάχιστη συνεργασία ανάμεσά τους. Αυτό ισχύει όχι μόνο μέσα από το διαχωρισμό του συστήματος στους διάφορους τύπους δημοτικών σχολείων, σχολείων μέσης και τεχνικών σχολών αλλά και μέσα από το διαχωρισμό του εκπαιδευτικού προσωπικού, του τμήματος επιθεωρητών και των διοικητικών τμημάτων.*»
- «*Αν και έτυχα καλής υποδοχής από τον Υπουργό Παιδείας, η αρχική γενική μου εντύπωση ήταν ότι, παρά το κάποιο ενδιαφέρον στον προγραμματισμό, υπήρχε αμφιβολία για την ουσιαστική του αξία και υπήρξε δυσκολία, για να πάρει την πρέπουσα θέση του στη διοικητική δομή. Καμία ενέργεια δεν έγινε σε σχέση με το αναγκαίο προσωπικό και ελάχιστες ήταν οι ενδείξεις ότι κάτι τέτοιο θα συνέβαινε στο κοντινό μέλλον.*»

Η Έκθεση Cecil Gurr (UNESCO) για το (Ελληνο)Κυπριακό Εκπαιδευτικό Σύστημα (Ιαν – Δεκ 1968)

- Το σύστημα επιλογής μαθητών δεν ανταποκρινόταν στους στόχους του,
- το Αναλυτικό και το Ωρολόγιο Πρόγραμμα χρειάζονταν αναθεώρηση,
- Οι διδακτικές μέθοδοι δεν ανταποκρίνονταν στις μαθησιακές δυνατότητες των παιδιών,
- Οι γονείς αντιμετώπιζαν σοβαρές οικονομικές δυσκολίες,
- Οι προσδοκίες από τη Μέση Εκπαίδευση δεν επαληθεύονταν, γεγονός που οδηγούσε στη μαθητική διαρροή.
- Εισήγηση για δημιουργία Υπηρεσίας Προγραμματισμού εντός του υπουργείου Παιδείας

Η Έκθεση William Bakamits (Σύμβουλος ΥΠΠ/ Φεβρ. – Ιούνιος 1968)

- Ελάχιστη σημασία στο ανθρώπινο κεφάλαιο και μειωμένες επενδύσεις στο χώρο της Εκπαίδευσης. Προτεραιότητα για την Κυβέρνηση το τρίπτυχο γη, εργατικό δυναμικό και υλικά.
- Αρνητικό κλίμα στην Κυβέρνηση, που την εμποδίζει να αναλάβει μια μεγάλη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση: *«παρά τας μερικές προσπάθειάς, αι μεταρρυθμίσεις γενικώς δεν ήσαν σημαντικάί»*,
- Χάσμα ανάμεσα στις αστικές και αγροτικές περιοχές, υπογραμμίζοντας το φαινόμενο της εγκατάλειψης των σχολείων.
- Ακαταλληλότητα των σχολικών κτηρίων και ελλιπής εξοπλισμός.
- Υποβάθμιση του εκπαιδευτικού επαγγέλματος, ιδιαίτερα λόγω της χαμηλής μισθοδοσίας των εκπαιδευτικών,
- Έντονος συγκεντρωτικός χαρακτήρα της εκπαίδευσης και ανάγκη αποκέντρωσης,
- Ανεπάρκεια σε ζητήματα εκπαιδευτικής διοίκησης, αφού *«η μεγαλύτερα πλειοψηφία εκείνων που κατέχουν ηγετικές θέσεις εις το Υπουργείον αναγνωρίζουν ότι δεν έχουν διοικητικήν εκπαίδευσιν»*,

Αντίδραση Κων. Σπυριδάκι στην Έκθεση Bakamis

Ο ελληνοκύπριος υπουργός θα υποστηρίξει ότι από τη μια ένας μεγάλος αριθμός των ζητημάτων, που τίγονται, «*αποτελούσι την πολιτικήν του Υπουργείου Παιδείας*» και θα προσθέσει ότι «*αι λοιπαί παρατηρήσεις του είναι πρόχειροι και αβασάνιστοι και δεν προέρχονται εκ μελέτης των πραγμάτων*». Ως παράδειγμα φέρει την αναφορά του αμερικανού συμβούλου στη μη εφαρμογή του νόμου περί υποχρεωτικής εκπαίδευσης, αλλά και στην κατάσταση των σχολικών κτηρίων, επισημαίνοντας χαρακτηριστικά: «*Ας ανεγίνωσκε τουλάχιστον την εν τω Β' πενταετεί προγράμματι έκθεσιν και ας επισκέπτετο μερικά σχολεία εις τας πόλεις και την ύπαιθρον*» [Επιστολή], 18-9-1968]

ΕΚΘΕΣΙΣ ΜΠΑΚΑΜΗ:

Έλλείψεις και προβλήματα τῆς Παιδείας μας

ΑΡΧΙΖΟΜΕΝ σήμερον τὴν δημοσίευσιν τῆς ἐκθέσεως τοῦ κ. Μπακμῆ διὰ τὴν Παιδείαν, περίληψιν τῆς ὁποίας ἐδημοσίευσεν ἡδὲς. Ὁ κ. Γεώργιος Μπακμῆς διετέλεσε σύμβουλος εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας ἐπὶ ἑξ ἐπίπεδον μηνῶν, ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου μέχρι τοῦ Ἰουνίου.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

(1ον)

Ἐπεन्दύσεις εἰς τὸ μέλλον τῆς Κύπρου

Εἰσαγωγή

Ἡ ἀνοδικὴ πορεία τῆς ἀναπτύξεως εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας χώρας εἰς ὅλον τὸν κόσμον εἶναι τόσο δραματικὴ καὶ ἱσχυρά, ὥστε μακρόν ποσά σχεδίασιν ὅπως δυνατόν θὰ θεωροῦνται λογικὰ καὶ ἱκανοποιητικὰ σήμερον, συντόμως θὰ φανῇ ὅτι σιμωροῦνται προσηγορικῶς. Ὅ,τι χρειάζεται νὰ καὶ καὶ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς τῶν ἀντιλήψεων τῶν ταχόν μὲν ἀναπτύξεως εἰς πολλὰς ἀπὸ αὐτὰς τὰς χώρας, δυστο

θεωροῦνται κατάστασιν (στὰ τοὺς κῶδ.) καὶ αὐτὴ νὰ συνεχισθῇ ἐν ἑθνικῷ πρόγραμμι μετριοτήτος, ἢ ἀν' ἄρκτην τεχνικὴν βοήθειαν καὶ οικονομικὴν ἐνίσχυσιν ἀπὸ ἐξωτερικὰς πρακτορείας δύναται νὰ προβῇ εἰς τὴν καὶ τῶν ἐθνῶν πού ἀπο τῆς ζωῆς. Ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἡ ἑλλείψις παιδείας ποιότητος φαίνεται ὅτι εἶναι τὸ μεγαλύτερον ἐμπόδιον εἰς τὴν οικονομικὴν, πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν πρόοδον. Μέγα μέρος τοῦ μέλλοντος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ πῶς ἡ Κύπρος θὰ ἐκλέξῃ νὰ ἀναπτύξῃ τοὺς καλύτερους πόρους τῆς — τοῦ ἀνθρώπινου ταλέντου.

Ἡ Κύπρος ἀντιμετωπίζει σήμερον διπλὴν εὐθύνην, τοι, τὴν παραχώρησιν εκπαιδευτικῶν ἐυκαιριῶν δι' ὅλους τοὺς νέους πού δύναται νὰ ὠφεληθῶν, παρὰ τὴν ἀνάγκαν νὰ ἐκπαιδεύσῃ ἀπὸ τοῦ ἐπίπεδου τῆς στοιχειώδους παιδείας μέχρι τοῦ προχωρημένου σταδίου ἐξειδικευμένης μορφώσεως. Καὶ τὸ βασικὸν ἐρώτημα εἶναι κατὰ πόσον στενὸν τὸ ἀπέραςιο μεταξὺ τῆς Κυπριακῆς Κυβερνήσεως καὶ διεθνῶν πρακτορείων θὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ.

Ἐν εἰναι βέβαιον: Τὸ πρόβλημα πρέπει νὰ λυθῇ, ἀλλὰ τὸ χάσμα μεταξὺ τῆς παιδείας ποιότητος καὶ τῆς παιδείας μετριοτήτος θὰ διευρυνθῇ περὶ τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ
ΕΙΣ ΤΗΝ ὉΝ ΣΕΛΙΔΑ

Η σύγκρουση για την Εκπαιδευτική Πολιτική

ΤΟ ΘΕΜΑ ΣΥΖΗΤΕΙΤΑΙ ΣΥΝΤΟΜΩΣ ΥΠΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΥ

Ὁξεῖαι διαφωνίαι μεταξύ Σπυριδάκι – Παπαδοπούλου διὰ τὴν Κυπρ. Παιδείαν

Ο ΔΡ ΣΠΥΡΙΔΑΚΙΣ ΚΑΤΕΘΕΣΕ ΠΡΟΤΑΣΙΝ ΕΙΣ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ
ΟΠΩΣ ΑΚΟΛΟΥΘΗΘΗ Η ΕΛΛΗΝ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ Συμβούλιον θὰ συζητήσῃ συντόμως — πολὺ πιθανόν κατὰ τὴν προσεχῇ αὐτοῦ συνεδρίαν — τὸ θέμα τῆς Κυπριακῆς Ἑκπαιδευτικῆς πολιτικῆς ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ καθορισμοῦ συγκεκριμένων καὶ σαφῶν στόχων ὡς καὶ τρόπων ἐπιδιώξεων των.

Η σύγκρουση για την Εκπαιδευτική Πολιτική (1968-1970)

- Ο Κ. Σπυριδάκης για την πολιτική του:
 - *«έχει ως βάση την ελλαδικήν εκπαίδευσιν»*,
 - δεν αποκλείει παρεκκλίσεις, οι οποίες όχι μόνο *«απαιτούνται υπό των τοπικών συνθηκών και των εν Κύπρω δεδομένων»*, αλλά υιοθετήθηκαν και από την ελληνική κυβέρνηση, και
 - περιλαμβάνει *«προσθήκας, βάσει των συστάσεων των διεθνών οργανισμών»*
- Επισημαίνει ότι:
 - τίθεται στο επίκεντρο *«εντόνων και κατά κανόνα αυθαιρέτων επικρίσεων εκ πολλών κατευθύνσεων, ως δήθεν διεπόμενη υπό πεπαλαιωμένων αντιλήψεων και μη προσηρμοσμένη εις τας ανάγκας του λαού»*

Η σύγκρουση για την Εκπαιδευτική Πολιτική

Η Κυπριακή Εκπαίδευση, χωρίς να χάνει τον ελληνικό της χαρακτήρα, να τεθεί στην υπηρεσία της Ανεξάρτητης Δημοκρατίας

Η Κυπριακή Εκπαίδευση θα πρέπει να εξυπηρετεί τον υπέρτατο στόχο της Ένωσης.

Το Υπουργικό Συμβούλιο για την Εκπαιδευτική Πολιτική

- Το Υπουργικό Συμβούλιο για την Εκπαιδευτική Πολιτική (16-4-1970)
- (α) «η Ελληνική Κυπριακή εκπαίδευσις σκοπόν είχε και έχει την αγωγήν βάσει των ιδεωδών του ελληνοχριστιανικού πολιτισμού»,
- (β) «η Ελληνική εκπαίδευσις εν Κύπρω υπήρξε πάντοτε και θα εξακολουθήση να είναι προσηρμοσμένη προς την εν Ελλάδι εκπαίδευσιν ως προς τους σκοπούς και τας κατευθύνσεις»,
- (γ) «επιβάλλονται **ενίοτε ωρισμένοι παραλλαγαί**, προς αντιμετώπισιν και θεραπείαν ειδικών τοπικών συνθηκών και αναγκών, ως ήδη γίνεται, αίτινες όμως ουδόλως θα αλλοιώνουν τους σκοπούς και τας κατευθύνσεις της Ελληνικής Κυπριακής εκπαίδεύσεως».

Η περίοδος της ανοχής και της σιωπηρής συμπόρευσης (1970-1974)

- 1970 – 1972: Υπουργός Παιδείας: Φρίξος Πετρίδης (ΜΕ)
 - Το Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα «πεπαλαιωμένον» / «Πηνελοπιστές» όσοι παρέμειναν προσηλωμένοι στην ιδέα της Ένωσης (1963)
 - «το κράτος υπηρετεί το έθνος και η Κύπρος εκπαιδευτικώς και πολιτιστικώς είναι εντεταγμένη εις τον ενιαίον χώρον του Ελληνισμού»
 - «η Κύπρος με το ελληνικό παρελθόν και πεπρωμένον δεν δύναται να έχη παρά παιδείαν ελληνικήν. Δια τούτο και η εκπαίδευσίς μας εμπίπτει εις τα ευρύτερα πλαίσια της εκπαίδευσως του Ελληνισμού και συμπορεύεται εν προκειμένω με τον υπόλοιπον ελληνικόν κόσμον. Και ούτω εντασσόμεθα εις την καθοριζομένην υπό του Εθνικού Κέντρου εκπαιδευτικήν πορείαν προτιθέμενοι εν τούτοις να προβώμεν – υπό το φως των ειδικών τοπικών συνθηκών και εν συνεννοήσει πάντοτε μετά του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας – εις ευρυτέρας εν τω μέλλοντι αναγκαίας, κατά την άποψίν μας, προσαρμογάς»

Η περίοδος της ανοχής και της σιωπηρής συμπόρευσης (1970-1974)

- 1972 - 1974: ΥΠΠ: Ανδρέας Κούρος (Διευθυντής Εκπαίδευσης)
 - Ανασχηματισμός (εξομάλυνση σχέσεων με ελληνική κυβέρνηση)
 - Επίσκεψη στην ελληνική πρωτεύουσα
 - «η Κύπρος ανήκει – πολιτιστικώς και εκπαιδευτικώς – εις τον ελληνικόν χώρο»
 - «Ανεγνωρίσθη, ότι υπάρχει πλήρης ταυτότης σκοπών και προσανατολισμών, αλλ' ότι η ταύτισις δεν δύναται ν' αξιολογηθή επί τη βάσει στατικών τυπικών κριτηρίων, αλλ' ότι πρέπει να κινείται εντός δυναμικών πλαισίων με βάσιν μίαν σταθεράν κοινήν εθνικήν εκπαιδευτικήν πολιτικήν και με την προοπτικήν συνεχούς βελτιώσεως της εθνικής παιδείας»
 - «...οιαδήποτε τυχόν διαφοραί της εν Κύπρω από της εν Ελλάδι εκπαιδεύσεως είναι επιτρεπταί μόνον όταν ευρίσκωνται εντός των εγκεκριμένων πλαισίων της κοινής εθνικής εκπαιδευτικής πολιτικής και είναι πλήρως ητιολογημένα ως προάγουσαι την ελληνικήν παιδείαν ή ως αναγκαίαί λόγω ιδιαιδισμών τοπικών συνθηκών»

Καταληκτικά (1)

- Η εκπαιδευτική πολιτική της πρώτης δεκαπενταετίας κινείται στο πλαίσιο του «ευκταίου» και του «εφικτού». Η πολιτική σύγκρουση ανάμεσα στην ακολουθούμενη και ακολουθητέα εκπαιδευτική πολιτική προδίδει την απουσία μιας «ολικής μετακένωσης».
- Το μεταβαλλόμενο πολιτικό σκηνικό καθόρισε σε σημαντικό βαθμό το βαθμό ευελιξίας/αυτονομίας των ΕΚ εκπαιδευτικών αρχών.
- Σε επίπεδο εκπαιδευτικού λόγου συναντούμε σημαντικές διακυμάνσεις ως προς την προσήλωση στο «Εθνικό Κέντρο». Ιδιαίτερα από το σκηνοθέτη της ΕΠ, Κωνσταντίνο Σπυριδάκι.

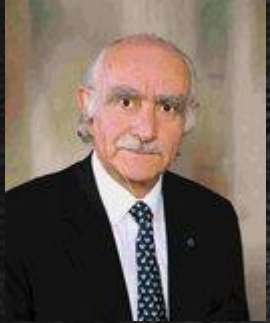
Καταληκτικά (2)

- Διαφοροποιημένες Πρακτικές / Δράσεις σε σχέση με την ΕΠ
 - Διαφοροποιημένο Αναλυτικό Πρόγραμμα
 - Βοηθητικά βιβλία
 - Παιδαγωγική Ακαδημία (παραμένει τριετής φοίτηση)
 - Διαφοροποιημένη πρακτική κατεύθυνση (Μέση Εκπαίδευση)
 - Οκτατάξια Σχολεία
 - Διάρθρωση Υπουργείου Παιδείας
 - Εκπαιδευτική Νομοθεσία
 - Καθεστώς εργασίας των εκπαιδευτικών

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

1968: Κύπρος «διά τους Κυπρίους» ή «διά τον Ελληνισμόν»

Να εγκαταλείψωμεν την κακήν συνήθειαν της συναισθηματολογίας και την καταστροφικήν πλειοδοσίαν πατριωτισμού. Είναι ανάγκη να προσγειωθώμεν. (...) Να εννοήσωμεν ότι οφείλομεν να οικοδομήσωμεν μίαν Κύπρον διά τους Κυπρίους. (...) Και αν οι γνωστοί υστερικοί κύκλοι κραυγάζουν και ωρύονται και καταρώνται τους πάντας και τα πάντα, είναι καιρός να μάθωμεν ότι η υστερία των είναι αθεράπευτος και δεν πρέπει να είμεθα τόσο ευαίσθητοι εις τους κενούς των λόγους» (15/1/1968)

«Η Κύπρος δεν ανήκει εις τους Κυπρίους, ως ηκούσθη προσφάτως άκαιρος και απαράδεκτος φωνή. Η Κύπρος ανήκει εις τον όλον Ελληνισμόν» (1/4/1968)